

RADL. *jül* 'verrückt, wahnsinnig sein', tel. *ajül*, tel. *ajül-ük* 'den Verstand verlieren, verrückt werden', *ajülyäk* 'Wahnsinn'.

A jelentéstani fejlődés egész természetes: 'haragudni' (> gyak. 'gyülölni') > 'dühöngni' > 'megörülni'.

Egyetlen dolog, ami hangtanilag a csuv. és a keleti-török szóknak az egyeztetése ellen szól az, hogy a csuv. *i* nehezen egyeztethető a keleti-török *ü*-vel (mind a tar., mind a magy. magánhangzónak a hosszúsága lehet másodlagos). Ha *ü* az eredeti hang, a csuvasban vagy *üt* vagy *ə* (ä)-t várnánk.

Akár *i*, amint a csuvas alapján kell várnunk, volt a magánhangzó eredetileg, akár *ü*, a magyar szó magánhangzója mindkét eshetőségre jól illik. Az eredeti *i*-t illetőleg vö. Gombocz, Die bulgarisch-türkischen Lehnwörter 152—153, az *üt* u. o. 159; magy. *gy*- < török *j*-, csuv. *s'*- u. o. 180.

RÄSÄNEN MARTTI.

ÉRTESITŐ.

† Pápay József. (1873—1931)

A magyar nyelvtudományt ismét súlyos veszteség érte. 1931 június 9-én váratlanul, férfikora delén elköltözött az élők sorából PÁPAY JÓZSEF, a debreceni TISZA ISTVÁN-tudományegyetemen a magyar és finnugor nyelvtudomány r. tanára, a M. Tud. Akadémiának 1908 óta l. tagja.

PÁPAY már egyetemi hallgató korában SZARVAS GÁBOR és GYULAI PÁL környezetébe került. SZARVAS hatása alatt fordult a fiatal diák lelkes érdeklődése a nyelvtudomány problémái felé; világos, szabatos és mégis emelkedett stílusán, amely minden írását jellemzi, GYULAI PÁL hatása érzik.

Tudományos fejlődésére, egész élete munkájára döntő hatással volt osztrák-földi tanulmányútja. Mint az expedíció nyelvésztagja, részt vett Gróf ZICHY JENŐ harmadik ázsiai utazásában, s 1898 júliusától 1899 júniusáig egész esztendő-t töltött az északi osztrákok földjén. Megtanulta nyelvüket, bizalmukba férközött, úgyhogy nemcsak az oroszok előtt féltve titkolt pogány szokásaikat figyelhette meg, hanem a népköltészet gazdag kincsei is kitárultak előtte. Elérte utazása főcélját, megfejtette a tragikus véget ért REGULY ANTALnak évtizedek óta kihasználatlanul heverő osztrák anyagát s maga is gazdag, új és értékes anyagot gyűjtöhetett.

Hazatérve, hivatali elfoglaltsága és tanári tevékenysége mellett munkaereje java részét a gyűjtött anyag rendszeres földolgozásának

szentelte. Beszámol tanulmányútjáról (Nyelvészeti tanulmányutam az északi osztyjakok földjén. Bpesti Szemle 1905), közléteszi REGULY értékes uráli térképét (Földr. Közl. 1906. XXXIV. k.), s *Osztyjak népköltési gyűjteményében*, amely mint ZICHY JENŐ gróf III. ázsiai utazásának V. kötete jelent meg, megírja kegyeletes tollal REGULY ANTAL küzdelmes élete-történetét s közléteszi, mintaszerű filológiai pontossággal a megfejtett és gyűjtött anyag egy részét. Majd 1906—7-ben *Északi osztyjak nyelvtudományok* címmel ismét egy kötetnyi osztyjak népköltési anyagot tesz közzé. A hatalmas anyag feldolgozását a háborús évek alatt is folytatta s 1926-ban újabb két kötet állt sajtóra készen. Szorgalmasan dolgozott osztyjak leíró nyelvtanán is (a FUF. XIII. kötetében közölt is belőle mutatványt *Über die objektivkonjugation im nordostjakischen* címmel) s gyűjtötte az anyagot osztyjak szótárához. Hátrahagyott értékes anyagának kiadása a Nyelvtud. Bizottság feladata lesz.

A kutató tudós emlékét szaktársai tisztelettel fogják emlegetni; akik hozzá közelebb álltak, az aranyosszívú, igazi magyar kedélyű ember elvesztését gýászolják.

G. Z.

† Erdélyi Lajos. (1871—1932)

ERDÉLYI LAJOS, a magyar nyelvtudomány lelkes és komoly törekvésű munkása 61 éves korában elköltözött az élők sorából.

1871-ben született a háromszéki Uzonban; egyetemi tanulmányait a kolozsvári egyetemen végezte, mint SZINNYEI JÓZSEF, majd HALÁSZ IGNÁC tanítványa. 1898-ban sub auspiciis regis doktorrá avatták. Eleinte a sepsiszentgyörgyi és kolozsvári, majd a budapesti ref. főgimnáziumban tanított. Csakhamar az Állami Polgáriiskolai Tanárképző Főiskolára került, ahol egy negyedszázadon át tanította a magyar nyelvtudományt. 1908-ban a budapesti egyetem bölcsészeti kara magántanárrá képesítette a nyelvjárastan és mondattan tárgyköréből, 1929-ben a rendkívüli tanári címmel tüntette ki.

ERDÉLYI LAJOST kezdettől fogva három problémakör érdekelte: a mondattan, a magyar nyelvjárások és a székeky kérdés. Tanulmányainak első csoportjába tartozik doktori értekezése (amelyet később ismételten átdolgozott), amely az úgyn. összevont mondat helyes lélektani magyarázatát adja (NyK. XXVII—XXVIII. k.; külön Bpest, 1898). Ugyancsak mondattani kérdéseket tárgyal *Az értelmi egyezésről* (NyK. XXXVI.), *A ráértésről* (Nyr. XXXIV.) és *A háború mondattanából* c. tanulmánya is, (MNy. XI.).

Nyelvjárastanulmányai közül nevezetesebbek: *A háromszéki nyelvjárásról*, *A feltételes és felszólító módú időalakok a háromszéki nyelvjárásban* (NyK. XXXVI.), *Időalakjaink és módjaink a háromszéki*

nyelvjárásban (uo. XXXV.), *Nyelvjárásaink ügye és teendőink* (MNy. I.), Szívesen foglalkozott (és vissza-visszatért) egy nehéz és produktívnak nem épen mondható kérdésre: régi nyelvemlékeink nyelvjárásának meghatározására: *A HB. nyelvjárása* (Nyr. XLIII.—XLIV.), *Die ung. Leichenrede, als mundartliches Sprachdenkmal* (JSFOu. XXX.), *Legrégibb bibliánk nyelvjárásához* (Nyr. XLI.). Nyelvemléktanulmányai közül külön is ki kell emelnünk a Gyulafehérvári Glosszákról írt tanulmányait (MNy. IX., X., XI.), amelyek ERDÉLYI legértékesebb dolgozatai közé tartoznak.

A székely-kérdés ERDÉLYI számára nem annyira történeti, mint inkább nyelvi probléma volt: első sorban a székelység és a nyugati magyarság nyelvi kapcsolatait kutatta (Nyr. XXXVII., MNy. IV., XIII., XV., XXII.—XXIII.).

A M. Nyelvtudományi Társaság megbízásából ERDÉLYI LAJOS évek óta dolgoztatott a háromszéki népnyelv monográfiáján; nagy munkája befejezésében korai halála meggátolta.

G. Z.

M. kir. udvari könyvnyomda
HORNYÁNSZKY VIKTOR R.-T.
Budapest, Aradi-utca
14.

89.369